

Berhida középkori plébániatemploma

2009 május 31. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Berhida (Peremartonnal együtt) közel hatezres nagyközség Veszprémtől húsz kilométerre, a Sárvíz felé kanyargó Séd partján. A helység neve is a folyócskával függ össze: az 1363-ban oklevélben felbukkanó „Berenhyda” a régi magyar Berény személynévhez köti a falu hídját. A település ekkor a veszprémi püspökség birtoka, plébániatemploma van, amelyet – későbbi adat szerint – Szent Péter apostol tiszteletére szenteltek.

Az észak–déli irányú országútra merőlegesen álló gótikus templom hazánk egyik legérdekesebb emléke. A nyugati oldalához kapcsolódó erődíj, háromemeletes torony nyeregtetején nem is egy, de két faragott kereszt látható, és egy harmadik kereszt is díszíti a templom cseréptetejének szentély felőli ormát. A tornyon át nyílik a csúcsíves bejárat a terembe. Az egyetlen, boltozott hajó egyforma széles a szentéllyel, a kettőt gótikus diadalív választja el egymástól. A bordás boltozatú szentély szabálytalan sokszög három oldalával zárul. Kelet felé kis, félkörív ablaka van, a déli oldalon kétosztású, mérműves gótikus ablak nyílik – itt csatlakozik a szentélyhez a középkori sekrestye is –; s ugyancsak a gótika korából származik az északi falon lévő szentségtartó fülke.

A hajó nyugati végén két nyolcszög-keresztmetszetű pilléren nyugszik az urasági karzat. Innen léphetünk be a torony első emeleti szintjére, ahonnan föltekintve jól megfigyelhetjük a sisak belsejét. A másutt megszokott, fából ácsolt szerkezet helyett itt egy boltozott gúla tartja a cserépfedelelet. Hasonló meglepetés ér bennünket a templomhajó fölötti padlástérbe fölkapaszkodva is: az egész fedélszékből egyetlen darab fa sincs! A középkori boltozó mester a tetőzetet mészhabarcsba rakott kővel készítette el, a nehéz héjazatot hordozó „ácsszerkezet” összes eleme, a szelemenek és „szarufák” mind-mind kőből vannak. A harántfalakon lévő átjárónylások barlangszerűvé teszik a padlást. Ehhez hasonló építészeti megoldást nemhogy Magyarországon, de még a környező országok középkori emlékeinél sem ismerünk.

A berhidai templom – amint azt az 1962–63-ban elvégzett régészeti kutatás tisztázta – az 1380-as évek végére készült el. A hajó kétszakaszos keresztboltozatának egyik zárókövén holdas-csillagos, faragott címer látható, amely a Hont-Pázmány nemzetségé. A Szent István királysága idején hazánkba települt família bényi ágának jeles tagja volt az a Demeter, aki 1387-től ’91-ig töltötte be a veszprémi püspök tisztét. Minden bizonnyal ő renováltatta és boltoztatta be a már korábban meglévő plébániatemplomot.

Berhida az 1400-as években mezővárosi rangra emelkedett, országos vásár tartására kapott engedélyt, bár a veszprémi püspökség birtoka maradt egészen a török támadás idejéig, amikor is (1540-ben) Szentistván, Péter és Peremarton falvakkal együtt Palota várura, Podmaniczky János vette meg 1000 forintért. Az oszmánok többször elfoglalták Berhidát, az elhagyott templomot profán célra használták. Később a reformátusok szerezték meg, az 1720 és ’50 közötti évtizedekben perelte vissza tulajdonát a katolikus egyház. Egy 1759. évi jegyzék szerint két oltárát, „mivel a Calvinistáknak azokra szükségük nem volt, kurutz világ után lerontották, és köveit téglá helyett a templom fölgőrére alkalmazták”.

A Szent Kereszt tiszteletére újrászentelt templomot a XVIII. században, majd 1895-ben renoválták. 1964-ben került sor emléki helyreállítására. Az 1985. augusztusi földrengés, amely Berhida házainak 92 százalékát tönkretette, a templomot meg sem repesztette.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló
